

REACH: ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗΣ (Δεκέμβριος 2006)

Συγγραφέας: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΟΥΛΗΣ

Την Τετάρτη 13 Δεκεμβρίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε, σε δεύτερη ανάγνωση, το σχέδιο Κανονισμού Reach, το οποίο αφορά τα χημικά υψηλής επικινδυνότητας. Η αρχική πρόταση, που κατατέθηκε από την Επιτροπή το 2003, εισήγαγε ένα θετικό νέο πλαίσιο. Μέσα όμως από μια πορεία διαρκούς αποδυνάμωσης, υπό την πίεση του πανίσχυρου λόμπυ της χημικής βιομηχανίας και της ευρύτερης ευρωδεξιάς, το Reach έγινε αγνώριστο. Το λόμπυ της χημικής βιομηχανίας πέτυχε το 90% των στόχων του και πανηγυρίζει.

Ο τελικός συμβιβασμός, στον οποίο προσχώρησαν και οι σοσιαλιστές και αποδέχτηκαν η Επιτροπή και το Συμβούλιο, έχει έντονο το χρώμα των επιδιώξεων της χημικής βιομηχανίας και υπονομεύει καίρια την καρδιά του Reach που είναι η αρχή της υποκατάστασης. Έτσι, οι χθεσινοί αντίπαλοί του έγιναν θερμοί υποστηρικτές. Η αριστερά, οι Πράσινοι, αναγκάστηκαν να καταψηφίσουν ένα κακό συμβιβασμό, υποστηρίζοντας με συνέπεια τις αρχικές θέσεις του Ευρωκοινοβουλίου και της Επιτροπής. Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, τα συνδικάτα των εργαζομένων στη χημική βιομηχανία, όσοι αγωνίστηκαν για ένα ισχυρό Reach ανησυχούν ότι ο κανονισμός αυτός δεν θα προστατεύει επαρκώς τη δημόσια υγεία και το περιβάλλον. Πώς φτάσαμε όμως μέχρι εδώ;

Η αρχική πρόταση για το Reach διαμόρφωσε ένα ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση χιλιάδων χημικών ουσιών που παράγονται εντός της Ένωσης σε ποσότητες άνω του τόνου κατ' έτος. Στις σημαντικότερες ρυθμίσεις συγκαταλέγονταν η υποχρέωση παροχής επαρκούς πληροφόρησης για τα παραγόμενα χημικά από τις βιομηχανίες, το καθήκον μέριμνας για τις εταιρείες, η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης, η υποχρέωση αδειοδότησης, η αντιστροφή του βάρους απόδειξης της επικινδυνότητας μιας χημικής ουσίας, έτσι ώστε να επιβαρύνει πια τις

βιομηχανίες και όχι τις αρχές και τους πολίτες. Κορωνίδα του κανονισμού είναι η αρχή της υποκατάστασης. Σύμφωνα με αυτήν, οι επικίνδυνες χημικές ουσίες θα υποκαθίσταντο από ασφαλέστερες εναλλακτικές, με την προϋπόθεση ότι εκείνες είναι διαθέσιμες.

Το λάμπυ της χημικής βιομηχανίας από την πρώτη στιγμή αντέδρασε στην πρόταση αυτή, προβάλλοντας ως δικαιολογία το υπέρογκο κόστος καθώς και τη συναφή μείωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών προϊόντων.

Τη θέση αυτή διαψεύδει όμως η ίδια η Επιτροπή, σύμφωνα με επίσημη μελέτη της οποίας το άμεσο κόστος εφαρμογής των ρυθμίσεων του Reach εκτιμάται σε 2,3 δισ. ευρώ, με το έμμεσο κόστος να μην υπερβαίνει τα 2,8 δισ, (5,2 κατά την πιο απαισιόδοξη εκτίμηση). Αντίθετα, τα οικονομικά οφέλη τα οποία θα προέκυπταν από την εφαρμογή του Reach υπερβαίνουν τα 100 δισεκατομμύρια ευρώ, αν υπολογίσουμε τα κέρδη τόσο στον τομέα της υγείας όσο και στον τομέα του περιβάλλοντος!

Κατά την πρώτη ανάγνωση στο Ευρωκοινοβούλιο, τον Νοέμβριο του 2005, το αρχικό σχέδιο κανονισμού επιδεινώθηκε, με την αποδυνάμωση της αρχής της υποκατάστασης και τον περιορισμό των ουσιών για τις οποίες η παροχή στοιχείων είναι υποχρεωτική. Παρ' όλα αυτά η Ευρωμάδα της αριστεράς το υπερψήφισε, θεωρώντας προτιμότερο να υπάρχει το Reach, έστω και σχετικά αποδυναμωμένο, από το να μην υπάρχει καθόλου. Τον Οκτώβριο, η Επιτροπή Περιβάλλοντος επανέφερε ορισμένες από τις θεμελιώδεις για την αξιοπιστία του κανονισμού τροπολογίες. Επέμεινε στην αρχή της υποκατάστασης, στην προληπτική δράση και έλεγχο για τις ουσίες που προκαλούν διαταραχές στην ορμονική και αναπαραγωγική λειτουργία, στην καλύτερη πληροφόρηση κοινού και εργαζομένων. Τέλος, προβλέφθηκε επίσης μείωση του κόστους καταχώρησης των χημικών ουσιών, μία σημαντική βοήθεια για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Όσα όμως «έχτισε» στην πρώτη ανάγνωση η Ολομέλεια και η Επιτροπή Περιβάλλοντος γκρεμίστηκαν στις δαιδαλώδεις τριγωνικές διαπραγματεύσεις του Συμβουλίου, της Επιτροπής και των μεγαλύτερων πολιτικών ομάδων του Ευρωκοινοβουλίου. Οι ομάδες της πλειοψηφίας του Ευρωκοινοβουλίου προτίμησαν τον άνευ όρων συμβιβασμό με τις θέσεις του Συμβουλίου, συμφωνώντας στην οριστική διαγραφή της αρχής της υποκατάστασης και προβλέποντας ελαστικότερες υποχρεώσεις για τη βιομηχανία σε ό,τι αφορά τους ελέγχους και την πληροφόρηση

σχετικά με τα χημικά.

Με τον τελικό, ιδιαίτερα κακό, συμβιβασμό δεν εισάγεται καμία γενική υποχρέωση για αντικατάσταση των επικίνδυνων ουσιών, όταν υπάρχουν ασφαλέστερες εναλλακτικές, ούτε νομικά δεσμευτικό καθήκον μέριμνας. Πολύ λίγες ουσίες συμπεριλαμβάνονται στη διαδικασία υποκατάστασης, η οποία είναι σχεδόν σίγουρο πως θα παραμείνει κενό γράμμα, μιας και το σχέδιο υποκατάστασης υποβάλλεται μόνο, όταν η ίδια (!) η επιχείρηση θεωρεί ότι υπάρχουν ασφαλέστερες εναλλακτικές. Ενισχύεται επίσης το βιομηχανικό απόρρητο για την ταυτότητα των ουσιών προς ικανοποίηση των μεγάλων επιχειρήσεων και εις βάρος των μικρομεσαίων. Ακόμη, το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού συρρικνώνεται επικίνδυνα με την εξαίρεση από την υποχρέωση για Αναφορά Χημικής Ασφάλειας για μικρές ποσότητες (τα 2/3 των χημικών που εμπίπτουν στο Reach). Αντ' αυτής, μία επιθεώρηση θα λαμβάνει χώρα κάθε επτά χρόνια για να εκτιμηθεί εάν θα επεκταθεί ή όχι η υποχρέωση για Αναφορά Χημικής Ασφάλειας μόνο για καρκινογόνες ουσίες, ουσίες που προκαλούν μεταλλάξεις στο γενετικό υλικό ή είναι τοξικές για την αναπαραγωγή. Τέλος, αφαιρείται το δικαίωμα των κρατών μελών να εισάγουν αυστηρότερα νομοθετικά μέτρα.

Έτσι, το Reach, από σημείο αναφοράς της ευρωπαϊκής νομοθεσίας υπέρ του πολίτη, κατέληξε ένα πουκάμισο αδειανό, μια σκιά της αρχικής πρότασης. Σκόρπισε χαμόγελα στο λόμπυ της χημικής βιομηχανίας και άφησε μία πικρή γεύση σε όσους -την αριστερά, τους πράσινους, τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, τα συνδικάτα της χημικής βιομηχανίας- αγωνίστηκαν για ένα ισχυρό Reach, αντάξιο του ονόματός του.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΑΥΓΗ» στις 24 Δεκεμβρίου 2006, σ. 7.